

Warszawa, 19-10-2022 r.

**BIURO
RZECZNIKA PRAW OBYWATELSKICH**

**Zespół Prawa Administracyjnego
i Gospodarczego**

V.565.100.2022.GH

Pani Dorota Żytyniec

Naczelnik Wydziału Nadzoru

Urząd Miasta Ełku

via ePUAP

Szanowna Pani Naczelnik,

Do Biura Rzecznika Praw Obywatelskich przekazano skargę mieszkanki Ełku dotyczącą zasad przyznawania uprawnień do bezpłatnych przejazdów komunikacją miejską w Ełku osobom niewidomym i ociemniałym.

Zgodnie z lp. 5 załącznika do Zarządzenia nr 891.2021 Prezydenta Miasta Ełku z dnia 29 lipca 2021 r., do korzystania z przejazdów bezpłatnych są uprawnione m.in. osoby niewidome i ociemniałe na podstawie ważnej legitymacji Polskiego Związku Niewidomych wraz z dokumentem tożsamości.

Skarżąca jest osobą z niepełnosprawnością o symbolu 04-O (choroby narządu wzroku) w stopniu umiarkowanym, ale nie jest członkiem Polskiego Związku Niewidomych (nie posiada legitymacji).

Zgodnie z art. 32 Konstytucji RP wszyscy są równi wobec prawa, a każdy posiada prawo do równego traktowania przez władze publiczne. Zasada niedyskryminacji i równości zakłada wymóg równego traktowania tzw. podmiotów podobnych, które legitymują się tożsamą cechą konstytutywną - w danej sytuacji relewantną i istotną. Oznacza to, że (co do zasady) zakazane jest nierówne traktowanie podmiotów

podobnych - nie wyklucza to jednak nierównego traktowania podmiotów, które nimi nie są (por. orzeczenie TK z dnia 26 kwietnia 1995 r. sygn. akt K 11/94, wyrok NSA z dnia 23 października 2013 r. sygn. akt I OSK 788/12). Zasada ta nie ma charakteru bezwzględnej i dopuszczalne jest nawet zróżnicowanie sytuacji tych - "podobnych" - podmiotów. W tym przypadku przeprowadzić należy, utrwalony w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego, trójstopniowy test. Po pierwsze, zróżnicowania muszą mieć charakter relewantny, tzn. pozostawać w bezpośrednim związku z celem i zasadniczą treścią przepisów, w których zawarta jest kontrolowana norma oraz służyć realizacji tego celu i treści. To znaczy, że wprowadzane odstępstwa od zasady równości muszą mieć charakter racjonalnie uzasadniony. Nie wolno dokonywać zróżnicowania według dowolnie ustalonego kryterium. Po drugie, zróżnicowania muszą być proporcjonalne, tzn. waga interesu, któremu ma służyć różnicowanie sytuacji adresatów normy, musi pozostawać w odpowiedniej proporcji do wagi interesów, które zostaną naruszone w wyniku nierównego potraktowania podmiotów podobnych. Po trzecie wreszcie, odstępstwa muszą pozostawać w związku z innymi wartościami, zasadami czy normami konstytucyjnymi, uzasadniającymi odmienne traktowanie podmiotów podobnych (zob. wyrok TK z dnia 16 listopada 2010 r. sygn. akt K 2/10).

W związku z powyższym Rzecznik Praw Obywatelskich powziął wątpliwość, czy przyznanie uprawnienia do bezpłatnych przejazdów wyłącznie osobom niewidomym i słabowidzącym tylko w oparciu o legitymację Polskiego Związku Niewidomych nie dyskryminuje osób niewidomych i słabowidzących nie zrzeszonych w tej organizacji.

Pragnę zauważyć, że członkostwo w Polskim Związku Niewidomych nie zmienia w żaden sposób ani prawnej, ani tym bardziej realnej i praktycznej sytuacji osoby niewidomej lub słabowidzącej. Wyznaczenie takiego kryterium uzyskania ulgi może zatem nosić znamiona arbitralności - nie odwołuje się bowiem w sposób bezpośredni ani do prawnych cech relewantnych (członkowsko w Polskim Związku Niewidomych nie jest prawnie obowiązkowe), ani cech faktycznych osób niewidomych i słabowidzących funkcjonalnie powiązanych z ulgą biletową. Osoba niewidoma i słabowidząca niezrzeszona w Polskim Związku Niewidomych, może wszak mieć w zakresie zdolności do komunikacji publicznej, identyczne problemy co osoba z tą samą niepełnosprawnością, która posiada stosowną legitymację.

Jednocześnie zasygnalizować należy również, że powyższe różnicowanie może przyczynić się do wykluczenia komunikacyjnego osób, których ze względu na stan

zdrowia i związaną z nim sytuację materialną nie mogą sobie pozwolić na bilety nieobjęte stosowną ulgą.

Mając na uwadze powyższe, na podstawie art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2020 r. poz. 627, ze zm.) proszę o wyjaśnienie przyczyn zróżnicowania sytuacji prawnej osób niewidomych i słabowidzących w ww. zakresie w kontekście zasygnalizowanych wątpliwości.

Z poważaniem

Piotr Mierzejewski

Dyrektor Zespołu

/-podpisano elektronicznie/

Do wiadomości:

1)

2) Pan Dariusz Cezary Dracewicz
Powiatowy Rzecznik Konsumentów w Ełku
rzecznik.konsumentow@powiat.elk.pl